EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 2.6.2025
COM(2025) 268 final

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ A EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU

o uplatňování nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění)

{SWD(2025) 135 final}

1. ÚVOD

1.1 Souvislosti

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění)[1], dále jen „nařízení“, je bezesporu páteří unijního mezinárodního práva soukromého. Stanoví jednotná pravidla pro řešení konfliktů jurisdikcí a určuje standard pro volný pohyb soudních rozhodnutí, veřejných listin a soudních smírů v Evropské unii s konečným cílem usnadnit přístup ke spravedlnosti ve všech oblastech občanského a obchodního práva, mimo oblast rodinného, dědického a insolvenčního práva. Nařízení zrušilo a nahradilo nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech[2] („nařízení Brusel I“). Nařízení do značné míry potvrdilo a posílilo ustanovení svého předchůdce, ale také zavedlo důležité novinky, jako je zrušení prohlášení vykonatelnosti.

Nařízení ve znění z roku 2014[3] se od 10. ledna 2015 uplatňuje mezi všemi členskými státy, včetně Dánska[4].

1.2 Příprava a cíle této zprávy

Tato zpráva byla vypracována v souladu s článkem 79 nařízení. Při její přípravě byla klíčovým zdrojem informací o uplatňování nařízení judikatura Soudního dvora Evropské unie (dále jen „SDEU“ nebo „Soudní dvůr“)[5]. Zpráva rovněž využívá zjištění studie, kterou si Komise nechala vypracovat s cílem podpořit přípravu této zprávy[6] (dále jen „studie“). V rámci této studie byly konzultovány členské státy a byly zohledněny jejich názory, jakož i doplňující body, které poskytly některé členské státy na žádost Komise při zasedání Pracovní skupiny Rady pro otázky občanského práva (obecné otázky) dne 28. února 2024.

Tato zpráva rovněž vychází ze zjištění projektu JUDGTRUST[7] a z informací o praktickém uplatňování nařízení, shromážděných prostřednictvím Evropské soudní sítě pro občanské a obchodní věci v průběhu roku 2023. V neposlední řadě byla při přípravě této zprávy vzata v úvahu příslušná vnitrostátní judikatura, pakliže byla k dispozici.

Cílem zprávy je předložit celkové hodnocení uplatňování nařízení se zvláštním zaměřením na jeho nejnáročnější aspekty, jakož i na prvky výslovně uvedené v článku 79. Kromě toho se

---

1 Úř. věst. L 351, 20.12.2012, s. 1.

2 Úř. věst. L 12, 16.1.2001, s. 1.

3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 542/2014 ze dne 15. května 2014, kterým se mění nařízení (EU) č. 1215/2012, pokud jde o pravidla použitelná pro Jednotný patentový soud a Soudní dvůr Beneluxu (Úř. věst. L 163, 29.5.2014, s.1). Cílem novely bylo umožnit provádění tzv. „patentového balíčku“, a to za prvé umožněním vstupu v platnost Dohody o Jednotném patentovém soudu (Úř. věst. C 175, 20.6.2013, s. 1) a za druhé zajištěním souladu s nařízením o této dohodě, jakož i s protokolem k Úmluvě o soudním dvoru Beneluxu z roku 1965.

4 Dánsko nařízení uplatňuje v souladu s Dohodou mezi Evropským společenstvím a Dánskem o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 19. října 2005, (Úř. věst. L 299, 16.11.2005, s. 62.)

5 V úvahu byly brány pouze rozsudky a stanoviska generálních advokátů vydané před 1. dubnem 2025.

6 Studii vypracovala společnost Milieu SRL a je k dispozici na adrese Úřad pro publikace EU (europa.eu).

7 Projekt „Regulation Brussels Ia: a standard for free circulation of judgments and mutual trust in the European Union“ (Nařízení Brusel Ia: standard pro volný pohyb soudních rozhodnutí a vzájemnou důvěru v Evropské unii) (JUDGTRUST) financovaný z programu Spravedlnost Evropské komise (JUST-AG-2017/JUST-JCOO-AG-2017) byl realizován institutem T.M.C. Asser Instituut ve spolupráci s Hamburskou univerzitou, Antverpskou univerzitou a institutem Internationaal Juridisch Instituut. Hlavní výsledky projektu jsou k dispozici na adrese: Asser.nl.

zabývá řadou nových a vyvstávajících otázek, jako je digitalizace, kolektivní vymáhání nápravy a oblasti, kterým by prospělo zjednodušení a modernizace stávajících pravidel.

Další informace k vybraným otázkám, včetně podrobnější analýzy, a odkazy na judikaturu SDEU jsou uvedeny v pracovním dokumentu útvarů Komise přiloženém k této zprávě.

1.3 Obecný přehled uplatňování nařízení

Obecně panuje shoda na tom, že nařízení je velmi úspěšným nástrojem a že vylepšení, která přineslo, například zrušení prohlášení vykonatelnosti, posílila justiční spolupráci v občanských a obchodních věcech, což členské státy a zúčastněné strany uvítaly. Pravidla nařízení jsou jako celek považována za jasná a jednoduchá, a proto jsou mezi odborníky z praxe vysoce ceněna.

Existuje také široká shoda, že judikatura SDEU v zásadě poskytuje pracovníkům v soudnictví dostatečné vodítko a pomoc při uplatňování pravidel nařízení. V některých konkrétních otázkách však několik členských států zastává názor, že výklad nařízení vyvolává složité otázky, a navrhuje, aby je normotvůrce vyjasnil.

Vzhledem k obecné spokojenosti s fungováním nařízení by jakékoli změny měly reagovat na skutečné praktické obtíže a neměly by vést k přetvoření dobře fungujícího systému nařízení. Cílem těchto úprav by mělo být zejména další zjednodušení nařízení a snížení administrativní zátěže, a to zvláště pro slabší strany, jako jsou spotřebitelé, nebo pro malé a střední podniky. Současně by z oblasti působnosti jakéhokoli legislativního zásahu měly být vyňaty obtíže, které lze v budoucnu dostatečně řešit judikaturou.

2. OBLAST PŮSOBNOSTI A DEFINICE

2.1 Oblast působnosti (článek 1)

Nařízení se vztahuje na občanské a obchodní věci v případech, jež mají přeshraniční důsledky. Z oblasti působnosti je výslovně vyloučena řada otázek, které by jinak mohly být klasifikovány jako občanské či obchodní. Obecně lze říci, že ustanovení o oblasti působnosti fungují dobře, ale zdá se, že některé výkladové otázky se pravidelně vracejí, zejména pokud jde o pojem přeshraniční důsledky nebo vyloučení rozhodčího řízení.

Z judikatury SDEU a konzultací provedených v rámci studie vyplývá, že při posuzování uplatňování nařízení vyžaduje zvláštní pozornost řada otázek:

- kritérium, které se použije pro rozhodnutí, zda jde o věc, jež má přeshraniční důsledky,
- definice pojmu „občanské a obchodní“,
- vymezení řízení souvisejících s insolvencí (vyloučených z oblasti působnosti),
- vyloučení rozhodčího řízení[8].

Vyloučení rozhodčího řízení

Záležitosti týkající se rozhodčího řízení jsou z oblasti působnosti nařízení vyloučeny již od přijetí Bruselské úmluvy v roce 1968. Nařízení však tuto výjimku posílilo vložením upřesňující formulace do 12. bodu odůvodnění, jakož i zvláštního ustanovení v čl. 73 odst. 2,

[8] S výjimkou tohoto bodu, který je analyzován níže, jsou ostatní tři otázky podrobněji popsány v části I pracovního dokumentu útvarů Komise přiloženého k této zprávě.

jehož cílem je zabránit jakémukoli překrývání s Úmluvou o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů[9] („Newyorská úmluva“).

Ve věci London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association (C-700/20), o níž bylo rozhodnuto v roce 2022 podle nařízení Brusel I, SDEU stanovil, že neslučitelný rozsudek, který přebírá znění rozhodčího nálezu, může bránit uznání rozsudku z jiného členského státu na základě čl. 34 odst. 3 nařízení Brusel I (článek 45 nařízení), ale poté spojoval použitelnost důvodu pro odmítnutí s podmínkou, že jej lze použít pouze v případě, kdy obsah rozhodčího nálezu mohl být předmětem rozsudku vydaného v souladu s pravidly nařízení Brusel I. V této souvislosti je třeba poznamenat, že Soudní dvůr k tomuto rozhodnutí nedospěl na základě neslučitelnosti zahraničního rozsudku s rozhodčím nálezem, ale pouze v otázce rozsudku, který potvrdil rozhodčí nález. Soudní dvůr zároveň rozhodl, že na základě této neslučitelnosti se nelze dovolávat výjimky z důvodu veřejného pořádku.

Studie odhalila nejednoznačnou situaci. Zatímco většina respondentů se při uplatňování této výjimky nesetkala s žádnými problémy, vnitrostátní judikatura v osmi členských státech ukazuje, že výjimka týkající se rozhodčího řízení zahrnuje nejen uznávání a výkon rozhodčích nálezů, ale také rozsudky, které tyto nálezy potvrzují. Tento postup se jeví být v rozporu s rozsudkem Soudního dvora ve věci London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance Association.

Rozsudek SDEU poukazuje i na další problém, a to na neexistenci pravidla upravujícího otázku litispendence v rozhodčím řízení. Riziko neslučitelnosti rozhodčích nálezů nebo rozsudků potvrzujících tyto nálezy s jinými rozsudky by se ve skutečnosti pravděpodobně snížilo nebo dokonce vyloučilo, pokud by nařízení obsahovalo jasné pravidlo přednosti pro tyto situace.

Případný budoucí přezkum by se tudíž mohl dále zabývat tím, zda lze v nařízení řešit určité praktické situace, například stanovením jasného pravidla upravujícího otázku litispendence, které by mohlo zabránit situacím neslučitelnosti rozhodčího nálezu / rozsudku potvrzujícího takový nález s jiným rozsudkem.

2.2 Definice (články 2 a 3)

Nařízení obsahuje v článku 2 řadu definic, mimo jiné pojmů „rozhodnutí“, „soudní smír“ či „veřejná listina“.

Definice „rozhodnutí“ se vztahuje na každý akt soudní moci vydaný „soudem členského státu“ bez ohledu na to, jak je označen. Nařízení neobsahuje definici „soudu“.

Novinkou v nařízení je, že čl. 2 písm. a) výslovně rozšiřuje definici rozhodnutí tak, aby zahrnoval určité druhy předběžných nebo zajišťovacích opatření. Pro uznávání a výkon těchto opatření v jiných členských státech však stanoví dvě podmínky.

Za prvé omezuje volný pohyb předběžných opatření na ta, která nařídily soudy, jež jsou podle nařízení příslušné ve věci samé. To znamená, že ačkoli předběžná opatření mohou stále nařizovat soudy, jež jsou příslušné ve věci samé podle vnitrostátního práva, tato rozhodnutí nemohou být uznána a vykonána v zahraničí podle nařízení.

Za druhé, definice kodifikuje stávající judikaturu (viz například věc Denilauler, 125/79), s cílem vyloučit z volného pohybu opatření čistě *ex parte*, tj. vydaná bez účasti druhé strany. V důsledku toho lze předběžná opatření uznat nebo vykonat pouze tehdy, pokud byl dlužník

[9] Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, přijatá 10. června 1958, jež vstoupila v platnost 7. června 1959, 330 UNTS 38.

předvolán k soudu nebo mu rozhodnutí obsahující uvedená opatření bylo doručeno před jejich výkonem. Zdá se, že toto vyloučení předběžných opatření *ex parte* z volného pohybu podle nařízení přináší určité praktické problémy. Studie například ukázala, že v Rakousku a Česku je většina předběžných opatření vydávána *ex parte,* a proto u nich výkon podle nařízení nelze využít. Obecněji řečeno, když současný systém upřednostňuje ochranu procesních práv žalovaného, je tím dotčen klíčový prvek předběžných opatření, a sice jejich rychlá a účinná vykonatelnost. Podle současného režimu si věřitel musí vybrat mezi efektem překvapení, který je vlastní řízení *ex parte*, a omezením vykonatelnosti opatření na členský stát, v němž byla opatření vydána, nebo rozhodnutím, které má možnost volného pohybu, ale musí se zakládat na předchozí účasti (a tedy varování) dlužníka.

Další otázka se týká orgánů, o kterých je v článku 3 pro účely nařízení výslovně uvedeno, že jsou „soudem“. Soudní dvůr ve věci Pula Parking (C-551/15) na otázku, zda lze chorvatské notáře kvalifikovat podle nařízení jako „soud“, odpověděl záporně a jako hlavní důvod uvedl v souladu s předchozí judikaturou (věc Denilauler, 125/79) neexistenci řízení *inter partes* (kontradiktorní povahy). Je však třeba vzít v úvahu, že chorvatský postup je velmi podobný maďarskému zkrácenému notářskému řízení o platebním rozkazu uvedenému v čl. 3 písm. a) nařízení. Z hlediska rovného zacházení nepřekvapuje, že většina respondentů, kteří považovali pojem „soud“ za problematický, pocházela z Chorvatska a některé členské státy uvedly, že by v případě změny či přepracování chtěly mezi výjimky v článku 3 zavést další subjekty. Převážná většina respondentů studie neshledala ohledně definic v nařízení žádné problémy.

Případný budoucí přezkum nařízení by se proto mohl touto otázkou dále zabývat, a to včetně možnosti stanovit definici nebo popis pojmu „soud“, který by na jedné straně zvýšil účinnost nařízení a na straně druhé by případně odstranil potřebu stanovovat výjimky. Je rovněž třeba dále uvažovat nad pojmem předběžných opatření, zejména nad otázkou, zda by měl zahrnovat opatření *ex parte*.

3. PŘÍSLUŠNOST

3.1 Možné rozšíření pravidel pro určení příslušnosti na žalované s bydlištěm ve třetích zemích

Pravidla pro určení příslušnosti stanovená v kapitole II nařízení se vztahují na případy, kdy má žalovaný bydliště v členském státě, s výjimkou některých zvláštních situací (spotřebitelské smlouvy, individuální pracovní smlouvy, situace, kdy mají soudy výlučnou příslušnost nebo kdy si soud zvolí strany). Ve všech ostatních sporech, které se týkají žalovaného s bydlištěm mimo Unii, se příslušnost řídí vnitrostátními právními předpisy členských států[10].

V návrhu Komise na přepracování nařízení Brusel I z roku 2010[11] (dále jen „návrh z roku 2010“) bylo navrženo rozšířit nařízení tak, aby se vztahovalo i na příslušnost ve sporech, v nichž mají žalovaní bydliště mimo Unii. V průběhu legislativního procesu se mělo za to, že toto řešení by bylo vhodné v některých situacích, například pokud je jedna ze smluvních stran považována za slabší stranu (například u spotřebitelských smluv nebo individuálních pracovních smluv), ale že pro plošné použití by bylo vhodnější mnohostranné řešení. Tehdy bylo možné toto mnohostranné řešení předpokládat, zejména v rámci Haagské konference o mezinárodním právu soukromém.

[10] Viz článek 6 nařízení.

[11] Viz návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, 14.12.2010, KOM(2010) 748 final.

Toto řešení bylo možné spatřovat v rámci tehdy probíhajících jednání, která nakonec vedla v roce 2019 k přijetí Úmluvy o uznávání a výkonu cizích soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „úmluva o soudních rozhodnutích“). Tento nástroj však neobsahuje přímá kritéria pro určení příslušnosti, nýbrž pouze nepřímo odkazuje na příslušnost jako na podmínku uznání a výkonu. V současné době stále probíhá práce v oblasti příslušnosti v rámci Haagské konference, je však nepravděpodobné, že by vedla k závaznému mnohostrannému řešení ohledně přímých kritérií pro určení příslušnosti.

Absence těchto pravidel v nařízení přináší několik problémů[12]. Za prvé, vzhledem k tomu, že vnitrostátní právní předpisy členských států se značně liší, vytváří současný stav nerovný přístup ke spravedlnosti a nerovné podmínky pro podniky a občany z EU a ze zemí mimo EU, kteří se účastní mezinárodních (mimoevropských) obchodních činností, a to pouze v závislosti na místu jejich bydliště. Zatímco strany v některých členských státech mohou žalovat osoby ze třetích zemí na základě široké škály kritérií pro určení příslušnosti, a to někdy i excesivních, jiné strany v jiných členských státech mohou při podávání žalob na tyto strany čelit omezenějšímu spektru kritérií pro určení příslušnosti[13]. Toto nerovné postavení dále prohlubuje skutečnost, že předmětná rozhodnutí mohou být na základě nařízení uznána a vykonána v celé Unii, a to i v případě, že příslušnost soudu původu je nadměrně rozsáhlá.

Navíc se zdá, že tento stav má negativní dopad na soudní spory v oblasti podnikání a lidských práv. V tomto typu sporů se poškození[14] často snaží žalovat jak zahraniční podnik se sídlem mimo EU, tak ovládající mateřskou společnost, která často sídlí v EU. Různé členské státy mají různá pravidla ohledně možnosti stanovit příslušnost pro dceřinou společnost ve třetí zemi v místě sídla mateřské společnosti. Tato situace vytváří právní nejistotu a opět staví strany v EU, v tomto případě jak žalobce, tak žalovanou mateřskou společnost v EU, do nerovného postavení. Současná pravidla článku 8, která umožňují koncentraci řízení v místě bydliště jednoho z žalovaných, se nepoužijí, má-li jeden z nich bydliště mimo EU (viz věc Sapir a další (C-645/11)). To znamená, že pokud vnitrostátní předpisy neumožňují koncentraci řízení, mohla by probíhat dvě souběžná řízení, jedno proti mateřské společnosti v EU a druhé proti dceřiné společnosti ve třetí zemi, s rizikem vydání neslučitelných rozhodnutí.

Studie odhalila smíšený pohled na rozšíření pravidel pro určení příslušnosti na žalované s bydlištěm ve třetích zemích. Mnoho respondentů nemělo na otázku, zda neexistence těchto pravidel představuje problém, žádný názor. Většina členských států nepovažovala neexistenci pravidel za problém, ale některé kritizovaly současnou situaci jako zvyšující transakční náklady a přidávající na složitosti pro žalobce, odborníky z praxe a pracovníky v soudnictví.

Z těchto důvodů by se případný budoucí přezkum nařízení mohl dále zabývat otázkou rozšíření pravidel pro určení příslušnosti na spory týkající se žalovaných s bydlištěm mimo Unii.

[12] Jak potvrdily konzultační činnosti provedené v rámci studie.

[13] To by mohlo mít význam například v souvislosti s influencery s bydlištěm mimo EU, kteří se podílejí na marketingu výrobků vůči kupujícím v EU, aniž by byli prodejci těchto výrobků.

[14] Bez ohledu na bydliště poškozeného, nacházející se v EU nebo mimo ni.

3.2 Zvláštní příslušnost (články 7–9)

Není překvapením, že studie a národní zprávy projektu JUDGTRUST ukazují, že mezi pravidly o zvláštní příslušnosti se nejčastěji uplatňuje článek 7, zatímco článek 8 se používá jen zřídka[15] a téměř neexistuje praxe ani diskuse v literatuře týkající se článku 9[16].

Článek 7 byl během předchozího procesu přepracování pouze mírně upraven a vnitrostátní soudy jej nadále hojně uplatňují. Proto z něj vzešlo více žádostí k SDEU o rozhodnutí o předběžné otázce než z jakéhokoli jiného ustanovení nařízení.

Většina členských států uvedla, že uplatňování článku 7 je bezproblémové. Podle studie nebyly uvedeny žádné problémy týkající se fungování čl. 7 bodů 3 až 7[17], protože se v praxi nadále uplatňují jen zřídka. Četné otázky předložené SDEU vnitrostátními soudy, podpořené odpověďmi několika členských států, však odhalují několik zásadních problémů souvisejících s čl. 7 body 1 a 2:

- stále širší výklad pojmu „věci týkající se smlouvy nebo nároku ze smlouvy“,
- určení místa plnění smluvních závazků,
- určení místa vzniku škody v případě čistě finanční újmy,
- uplatnění zásady „mozaiky“ v případech porušení práva na soukromí.

3.2.1 Ustanovení čl. 7 bodu 1

Čl. 7 bod 1 stanoví pravidlo zvláštní příslušnosti ve sporech týkajících se smluvních závazků. Nestanoví však definici smluvních věcí a neposkytuje v tomto ohledu žádné vodítko.

Nedávné rozsudky SDEU, například rozsudek ve věci flightright GmbH (spojené věci C-274/16, C-447/16 a C-448/16) a rozsudek ve věci Feniks (C-337/17), ukazují, že pojem „věci týkající se smlouvy nebo nároku ze smlouvy“ je vykládán široce. Tento pojem se vztahuje také na žaloby, které lze spojit se smlouvou, a to i v případě, že mezi účastníky řízení nebyla uzavřena žádná smlouva[18], smlouva je sporná či neplatná nebo smlouva byla uzavřena mezi jinými stranami než těmi, které se účastní řízení.

Studie a otázky předložené SDEU vnitrostátními soudy ukazují, že široký výklad pojmu „věci týkající se smlouvy nebo nároku ze smlouvy“ může v některých případech představovat praktické obtíže, zejména pokud se takový výklad liší od výkladu podobných vnitrostátních pojmů nebo je považován za obtížně slučitelný se zásadami blízkosti a předvídatelnosti, které jsou základem čl. 7 bodu 1. V tomto ohledu se ukazuje, že široký výklad pojmu „věci týkající se smlouvy nebo nároku ze smlouvy“ by mohl vést ke značné právní nejistotě pro třetí strany, které by se mohly ocitnout v pozici žalovaných v místě plnění smlouvy, o níž nevěděly. Tato obava se týká zejména nároků založených na pauliánské odpůrčí žalobě, které jsou podle rozsudku ve věci Feniks (C-337/17) rovněž považovány za „věci týkající se smlouvy nebo nároku ze smlouvy“.

Jakmile vnitrostátní soud zjistí, že situace spadá do oblasti působnosti čl. 7 bodu 1, tj. že se jedná o „věc týkající se smlouvy“, musí určit místo plnění smluvního závazku. To se zdá být

[15] Stojí však za zmínku, že nedávné otázky předkládané SDEU ukazují stále častější využití čl. 8 bodu 1 v případech kartelů. Podrobná analýza uplatňování čl. 8 bodu 1 je obsažena v části I pracovního dokumentu útvarů Komise připojeného k této zprávě.

[16] Proto se tato zpráva nezabývá uplatňováním článku 9.

[17] S výjimkou akademických diskusí o čl. 7 bodech 4 a 5 v několika členských státech.

[18] Například v případě, kdy cestující žádá provozujícího dopravce o náhradu škody za zpožděný let, přestože smlouva byla uzavřena s jiným dopravcem.

problematické z důvodu, že řešení přijatá SDEU[19] v konkrétních případech nelze vždy rozšířit na věci s odlišným skutkovým stavem, zejména v situacích zahrnujících více míst plnění a více závazků nebo v souvislosti se smlouvami, které neobsahují žádnou fyzickou přepravu zboží, což je v digitální ekonomice stále relevantnější (např. smlouvy o poskytování digitálních služeb nebo digitálního obsahu, včetně údajů). Tento druhý aspekt ilustruje nedávný rozsudek ve věci VariusSystems (C-526/23), v němž bylo nutné určit místo plnění u smlouvy, na jejímž základě žalobkyně se sídlem v Rakousku vyvinula a dodala žalované se sídlem v Německu software pro vyhodnocení screeningových testů COVID-19 k použití v německých testovacích centrech. V tomto případě měl předkládající soud pochybnosti o tom, zda je místem plnění Rakousko, kde se provádí duševní tvorba („programování“) softwaru a kde je usazen podnik, nebo Německo, kde se software dostává k zákazníkovi a kde se do něj nahlíží a je zde používán.

Pokud jde o určení místa plnění ve věcech zahrnujících více míst plnění, skutečnost, že vnitrostátní soudy nadále žádají SDEU o pokyny k použití čl. 7 bodu 1 pokaždé, když se situace v hlavním řízení liší od situací, které SDEU řešil dříve, naznačuje, že může existovat potřeba obecnějších pokynů, a to tím spíše, že pravidlo uvedené v čl. 7 bodu 1 upravuje nejen mezinárodní příslušnost, ale také místní příslušnost v rámci členského státu.[20][21]

V neposlední řadě, pokud jde o určení místa plnění, studie ukazuje, že některé členské státy vyjadřují obavy z toho, co vnímají jako složitou strukturu čl. 7 bodu 1. Ustanovení čl. 7 bodu 1 upravuje samostatný pojem místa plnění pro dva typy smluv (prodej a služby) v čl. 7 bodě 1 písm. b), zatímco v čl. 7 bodě 1 písm. c) se pro ostatní typy smluv zachovává zřídka používaný přístup *Tessili*, ačkoli tento přístup je považován za obzvláště složitý a v praxi nevhodný. Podle rozsudku ve věci Tessili (12/76) musí vnitrostátní soudy při určování místa plnění vycházet z rozhodného vnitrostátního práva, jestliže se strany v tomto ohledu nedohodly. To znamená, že již ve fázi posuzování příslušnosti musí vnitrostátní soudy provést více kroků: musí nejprve určit, o jaký „závazek se jedná“, v druhém kroku musí na základě kolizních norem určit rozhodné hmotné právo a teprve poté mohou použít toto vnitrostátní hmotné právo pro určení místa plnění.

Budoucí přezkum nařízení by se mohl zabývat možnostmi zjednodušení pravidel pro místo plnění v čl. 7 bodě 1.

3.2.2 Ustanovení čl. 7 bodu 2

Zatímco čl. 7 bod 1 se týká smluvních závazků, čl. 7 bod 2 stanoví zvláštní pravidla pro určení příslušnosti u deliktů. Autonomní výklad pojmu „delikt“ způsobil určité komplikace[22],

[19] V tomto smyslu viz rozsudky ze dne 3. května 2007, Color Drack, C-386/05, ECLI:EU:C:2007:262, ze dne 9. července 2009, Rehder, C-204/98, ECLI:EU:C:2009:439, ze dne 11. března 2010, Wood Floor Solutions Andreas Domberger GmbH v. Silva Trade SA, C-19/09, ECLI:EU:C:2010:137.

[20] Podobné problémy při uplatňování čl. 7 bodu 2 v případech, kdy škoda vzniká na více místech, doložil nizozemský soud v nedávno předložené věci (Apple, C-34/24).

[21] Podle studie někteří odborníci navrhují, aby v těchto případech (a obecněji ve všech případech, kdy je určení místa plnění obtížné) žalobci neměli možnost čl. 7 bod 1 použít. Alternativně navrhují, aby bylo kritérium v čl. 7 bodě 1 za různých podmínek nahrazeno bydlištěm žalobce.

[22] Několik členských států uvedlo, že tento autonomní výklad považují za složitý, nekonzistentní a mají jej za zdroj právní nejistoty. Například ve věci Brogsitter (C-548/12) SDEU rozhodl, že předmětný nárok z občanskoprávní odpovědnosti je třeba považovat za „věc týkající se smlouvy“, přestože je podle vnitrostátního práva kvalifikován jako delikt. Podle judikatury SDEU navíc jeden z pojmů spadajících do působnosti nařízení Řím II (*culpa in contrahendo*, tj. předsmluvní odpovědnost) patří do působnosti čl. 7 bodu 2 nařízení, zatímco jiný (bezdůvodné obohacení) nikoli.

ale vymezení hranice mezi čl. 7 body 1 a 2 v praxi nepůsobí větší problémy, částečně díky nedávným komplexním vodítkům, která poskytl SDEU ve věci Wikingerhof (C-59/19)[23].

Jako nejproblematičtější aspekty uplatňování čl. 7 bodu 2 se jeví určení místa vzniku škody v případech čistě finanční újmy a zachování zásady mozaiky ve věcech porušení osobnostních práv.

- *Určení místa vzniku čistě finanční újmy*

Pokud jde o lokalizaci čistě finanční újmy, SDEU vytvořil rozsáhlou judikaturu, která však nemusí vždy poskytovat žádoucí úroveň právní jistoty. Zdá se, že rozsudky ve věcech jako Kolassa (C-375/13) a Universal Music (C-12/15)[24] neposkytly komplexní vodítka, což vedlo k dalším žádostem vnitrostátních soudů o objasnění čl. 7 bodu 2.

Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že pouhé místo, kde je veden investiční účet, nelze považovat za dostatečné pro určení místa, kde dochází k čistě finanční újmě. Navíc dosud neexistuje žádný přístup, který by byl ve všech ohledech jasný a konzistentní, pokud jde o konkrétní okolnosti, jež musí být přítomny, aby bylo možné určit soudní příslušnost ve věcech týkajících se místa, kde škoda vznikla. To ilustruje rozsudek ve věci Kronhofer (C-168/02), v němž SDEU rozhodl, že místo bydliště žadatele ani místo, kde se nachází centrum jeho majetkových zájmů, nelze považovat za určovatele pro stanovení příslušnosti, pokud se daný investiční účet nachází v příslušnosti jiného státu, neuvedl však, který hraniční určovatel by byl dostačující.

V nedávném rozsudku ve věci VEB (C-709/19) SDEU vycházel z tzv. „tržní lokalizace“ škody a rozhodl, že mezinárodní příslušnost mají pouze soudy členského státu, v němž musí společnost kótovaná na burze plnit své zákonné ohlašovací povinnosti, a odmítl jako rozhodující kritérium pro určení místa vzniku škody bydliště akcionářů, kterým vznikla finanční újma na investičních účtech. Není však zcela jasné, zda vnitrostátní soudy musí při určování místa vzniku čistě finanční újmy tato dvě kritéria stále zohledňovat, či nikoli.

Nejistota ohledně kritérií, která vnitrostátní soudy musí zohlednit při určování místa vzniku čistě finanční újmy pro účely stanovení mezinárodní a místní příslušnosti, a nejasnost judikatury SDEU v tomto ohledu je nežádoucí a vytváří riziko nejednotného uplatňování čl. 7 bodu 2 nařízení. Z tohoto důvodu bylo navrženo upustit v situacích týkajících se čistě finanční újmy od volby mezi místem události, jež vedla ke vzniku škody, a místem, kde škoda vznikla, a přiznat příslušnost pouze soudům místa, kde došlo k události, jež vedla ke

[23] V bodech 32 a 33 tohoto rozsudku SDEU stanovil, že žaloba spadá pod oblast věcí týkajících se smlouvy, pokud se výklad smlouvy mezi žalovaným a žalobcem jeví jako nezbytný k prokázání dovolené, či naopak nedovolené povahy jednání, které žalobce vytýká žalovanému. To je zejména případ žaloby založené na smluvních ustanoveních nebo právních pravidlech, která jsou na základě této smlouvy použitelná. Naproti tomu v případě, že se žalobce dovolává pravidel deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti, a sice porušení povinnosti stanovené zákonem, a pokud se za účelem posouzení dovolené nebo nedovolené povahy jednání vytýkaného žalovanému nejeví jako nezbytné zkoumat obsah smlouvy uzavřené s tímto žalovaným a uvedená povinnost je žalovanému uložena nezávisle na této smlouvě, spadá základ žaloby do oblasti deliktní nebo kvazideliktní odpovědnosti ve smyslu čl. 7 bodu 2 nařízení.

[24] Ve věcech Kolassa i Universal Music se strana, která utrpěla čistě finanční újmu v důsledku nevýhodné smlouvy, domáhala náhrady škody na mimosmluvním základě po třetí straně, která nebyla smluvní stranou, ale která byla odpovědná za nevýhodnou smlouvu a následnou škodu. Ve věci Kolassa SDEU rozhodl, že příslušné k projednávání přeshraničních mimosmluvních nároků týkajících se čistě finanční újmy jsou soudy členského státu, v němž má investor bydliště a kde je veden poškozený bankovní účet. Ve věci Universal Music SDEU konstatoval, že by nebylo dostatečné zabývat se pouze místem, kde je veden bankovní účet, na němž se finanční ztráta přímo projevila.

vzniku škody (*locus delicti commissi*).[25] V této souvislosti je však třeba mít na paměti, že nařízení Řím II[26] připouští pouze určení rozhodného práva podle země, kde škoda vznikla.

- *Porušení osobnostních práv*

Pokud jde o ochranu osobnostních práv, hlavní polemiky se týkají uplatňování kritéria místa vzniku škody na tiskoviny a takzvané zásady „mozaiky“, která byla poprvé stanovena ve věci Shevill (C-68/93) ve vztahu k papírovým publikacím a později rozšířena na publikace online. Ve věci Shevill SDEU rozhodl, že čl. 7 bod 2 nařízení přiznává příslušnost soudům každého členského státu, v němž byla tiskovina šířena a v němž poškozená strana tvrdí, že utrpěla újmu na své pověsti, jakožto místu, kde se škoda projevila, avšak pouze s ohledem na újmu způsobenou v tomto státě, nikoliv na újmu celosvětovou[27]. Ve věci eDate (C-509/09 a C-161/10) byla zásada mozaiky rozšířena na případy porušování osobnostních práv online. Pokud však jde o online obsah, za příslušné se považovaly soudy místa, kde se nacházelo centrum zájmů poškozeného[28], a to k rozhodnutí o celém rozsahu škody[29]. Rozlišování mezi online a offline obsahem by mohlo být kritizováno jako obtížně použitelné v praxi, protože většina novin je k dispozici jak v tištěné (offline), tak online podobě[30].

Podle studie a zjištění projektu JUDGTRUST byla judikatura SDEU týkající se porušování osobnostních práv kritizována odborníky, některými generálními advokáty i profesionály z praxe. Kritici mají za to, že pouhá dostupnost obsahu porušujícího právo nepostačuje k určení příslušnosti podle místa, kde škoda vznikla, a že uplatnění zásady mozaiky vede k násobení počtu soudů, což neslouží oprávněným zájmům žádné strany a odporuje cílům předvídatelnosti a řádného výkonu spravedlnosti[31].

Tato kritika je obzvláště relevantní v souvislosti s fenoménem strategických soudních řízení proti účasti veřejnosti, proti nimž se snaží bojovat nedávno přijatá směrnice o ochraně před strategickými soudními řízeními proti účasti veřejnosti[32]. Strategická soudní řízení proti účasti veřejnosti představují zneužití soudního řízení, neboť jejich cílem není skutečné uplatnění práva na přístup ke spravedlnosti, ale slouží jako nástroj k zastrašení žalovaného. Tato řízení se mohou zakládat na různých důvodech, přičemž nejčastější jsou nařčení související s pomluvou nebo jiným porušením práva na soukromí. Žaloby pro pomluvu, v nichž se požaduje náhrada škody nebo soudní zákaz, jsou často zaměřeny na novináře a mohou být záměrně používány k umlčení kritiky nebo aby zabránily médiím ve výkonu jejich role „hlídacího psa“. Tato soudní šikana může být usnadněna uplatněním mozaikového

[25] Viz bod 33 stanoviska generálního advokáta Sánchez-Bordony ze dne 17. prosince 2020 ve věci VEB.

[26] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

[27] Nárok na tuto škodu lze uplatnit pouze v členském státě, kde má žalovaný bydliště (článek 4) nebo kde došlo k události, jež vedla ke vzniku škody (čl. 7 bod 2).

[28] Přesněji řečeno místo, kde dotyčná osoba ze své pověsti čerpá nejdůležitější ekonomické, politické, společenské nebo i jen vztahové výhody.

[29] Toto bylo potvrzeno ve věcech Bolagsupplysningen (C-194/16), Mittelbayerischer Verlag (C-800/19) a Gtflix Tv v. DR (C-251/20), stejně jako skutečnost, že soudy každého jiného členského státu, v němž byly informace dostupné, jsou příslušné rozhodovat pouze o škodě vzniklé v tomto členském státě. Soudní dvůr dále upřesnil, že k rozhodování o žádostech o odstranění a opravu údajně znevažujícího obsahu jsou příslušné pouze soudy, jimž náleží příslušnost k celé škodě, neboť tyto žádosti nelze rozdělit mezi jednotlivé členské státy, tak jako výši škody.

[30] Proto mají soudy povinnost splnit náročný úkol, a to zjistit v místě centra zájmu, jaká škoda byla způsobena online (lze se jí domáhat celosvětově) a jaká offline (lze se jí domáhat pouze v jednom členském státě).

[31] Většina členských států zase požaduje, aby vodítka k praktickému vyčíslení náhrady škody i rozlišení mezi obvyklým bydlištěm a centrem zájmů poskytl buď SDEU nebo normotvůrce.

[32] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1069 ze dne 11. dubna 2024 o ochraně osob zapojených do účasti veřejnosti, před zjevně neopodstatněnými žalobními návrhy nebo zneužívajícími soudními řízeními („strategická soudní řízení proti účasti veřejnosti“) (Úř. věst. L, 2024/1069, 16.4.2024).

přístupu, který vede k tomu, že je k dispozici velký počet příslušných soudů, jimž může žalobce věc předložit, a to i souběžně, aby vyčerpal zdroje žalovaného. Z tohoto důvodu se Komise v průběhu jednání ohledně směrnice o ochraně před strategickými soudními řízeními proti účasti veřejnosti prohlášením zavázala, že se touto otázkou bude dále zabývat v rámci nadcházejícího přezkumu nařízení.

Závěrem lze říci, že ačkoli článek 7 obecně funguje dobře, četné otázky předložené SDEU vnitrostátními soudy, podpořené odpověďmi členských států, poukazují na problémy při uplatňování čl. 7 bodů 1 a 2. Pokud jde o čl. 7 bod 1, hlavními problémy jsou široký výklad pojmu „věci týkající se smlouvy nebo nároku ze smlouvy“ a určení místa plnění. Ohledně čl. 7 bodu 2 se diskuse zaměřují na obtíže spojené s určením místa vzniku škody v případech čistě finanční újmy, jakož i na přetrvávající význam zásady mozaiky v případech porušení práva na soukromí. V budoucím přezkumu nařízení by se proto mohly zvážit způsoby zjednodušení a modernizace čl. 7 bodů 1 a 2.

3.3 Pravidla pro určení ochranné příslušnosti u spotřebitelských smluv[33] (články 17–19)

Články 10 až 23 nařízení stanoví pravidla pro určení příslušnosti, jejichž cílem je chránit procesní postavení slabší strany ve sporech týkajících se pojištění, spotřebitelských a pracovněprávních věcí.

Ve srovnání se svými předchůdci nařízení tuto ochranu dále posílilo. Hlavní změna, zavedená díky rozšíření oblasti osobní působnosti v čl. 6 odst. 1 a následným úpravám čl. 18 odst. 1 a čl. 21 odst. 2, umožnila využití pravidel pro určení ochranné příslušnosti ze strany spotřebitelů s bydlištěm v členském státě a zaměstnanců ve sporech proti obchodníkům a zaměstnavatelům s bydlištěm mimo EU. Změna čl. 20 odst. 1 dále umožnila zaměstnancům podávat žaloby proti více zaměstnavatelům podle čl. 8 bodu 1, čímž se změnil postoj dříve vyjádřený ve věci Glaxosmithkline (C-462/06)[34].

Pravidla pro určení ochranné příslušnosti u spotřebitelských smluv poskytují spotřebitelům pro spotřebitelské smlouvy ve smyslu článku 17 nařízení možnost volby mezi *forum rei* (soud podle bydliště žalovaného) a *forum actoris* (soud bydliště žalobce). Naopak čl. 18 odst. 2 omezuje možnost žalovat spotřebitele výhradně na soudy místa jeho bydliště.

Podle národních zpráv projektu JUDGTRUST se většina členských států domnívá, že pravidla v nařízení zajišťují dostatečnou úroveň ochrany spotřebitele, ačkoliv poznatky odborníků v některých členských státech naznačují, že by tato úroveň měla být dále posílena, například rozšířením oblasti působnosti článků 17–19 na nároky z deliktů, jež přesahují nároky neoddělitelně spojené s odpovědností plynoucí ze smlouvy, kterou spotřebitel skutečně uzavřel s prodejcem nebo dodavatelem.

Hlavní obtíže spojené s uplatňováním pravidel pro určení ochranné příslušnosti u spotřebitelských smluv se týkají:

- pojmu „spotřebitel“,

[33] Nejvíce otázek v praxi vyvolalo uplatňování pravidel pro určení příslušnosti u spotřebitelských smluv. Z tohoto důvodu je analýza uplatňování těchto pravidel zahrnuta do hlavního textu zprávy. Analýza uplatňování pravidel pro určení příslušnosti ve věcech pojištění a na individuální pracovní smlouvy je obsažena v části I pracovního dokumentu útvarů Komise přiloženého k této zprávě.

[34] Kromě toho bylo do čl. 26 odst. 2 zavedeno nové pravidlo ohledně konkludentního ujednání o příslušnosti, v návaznosti na rozsudek SDEU ve věci ČPP Vienna Insurance Group (C-111/09): soud, u něhož bylo řízení zahájeno, je nyní povinen ověřit, že je slabší strana (žalovaný) informována o právu namítat nepříslušnost soudu a o účincích, které vyvolá nepodání námitky.

- pojmu „zaměření profesionální činnosti“,
- vyloučení přepravních smluv v čl. 17 odst. 3,
- nepoužitelnosti pravidel pro určení příslušnosti v případě žalob domáhajících se kolektivní právní ochrany[35].

a) Pojem „spotřebitel“ a důsledky změny bydliště spotřebitele

Studie zdůraznila problémy spojené s klasifikací osoby jako spotřebitele.

Soudní dvůr zpravidla vykládá pojem „spotřebitel“ restriktivně a definuje jej jako protiklad k „hospodářskému subjektu“ (obchodníkovi)[36]. Nicméně v některých případech se zdá, že SDEU přijal poněkud širší výklad. Například ve věci Petruchová (C-218/18) dospěl SDEU v případě online investic k závěru, že samotná odbornost v oblasti financí nevylučuje postavení spotřebitele. Podobně ve věci Personal Exchange International (C-774/19) byl hráč online pokeru považován za spotřebitele, přestože tuto hru hrál mnoho hodin denně a dosahoval značných zisků, pakliže pro tuto činnost neměl formální registraci ani ji nenabízel třetím osobám jako placenou službu. Ve věci Schrems (C-498/16) SDEU rozhodl, že změna používání účtu na Facebooku z výlučně soukromého na částečně profesionální neznamená ztrátu postavení „spotřebitele“ ve smyslu nařízení za předpokladu, že převážně soukromé používání těchto služeb, kvůli němuž původně uzavřel smlouvu, se následně nezměnilo na převážně profesionální nebo podnikatelské. Konkrétně Soudní dvůr rozhodl, že uživatel soukromého účtu na Facebooku neztrácí postavení „spotřebitele“, pokud účet používá k vydávání knih, přednášení, provozování internetových stránek, vybírání darů a k tomu, že si nechává postoupit nároky řady spotřebitelů za účelem jejich uplatnění u soudu.

Naproti tomu ve věci Wurth Automotive GmbH (C-177/22) SDEU vycházel ze svého dřívějšího rozsudku ve věci Gruber (C-464/01) a rozhodl, že při určení, zda může být osoba považována za spotřebitele, lze zohlednit i skutečnost, zda osoba, která je spotřebitelem, svým vlastním jednáním vůči svému smluvnímu partnerovi ve skutečnosti vyvolala dojem, že jedná za profesionálním nebo podnikatelským účelem, a že tedy smluvní partner mohl nepodnikatelský účel dotčeného plnění oprávněně nezohlednit. V tomto případě by se navzdory objektivní existenci spotřebitelské smlouvy nepoužila zvláštní pravidla pro určení příslušnosti u věcí týkajících se spotřebitelských smluv.

b) Pojem „zaměření profesionální činnosti“

Ve věcech Pammer (C-585/08) a Hotel Alpenhof (C-144/09) SDEU rozhodl, že mezi kritéria pro určení, zda je činnost zaměřena na členský stát, na jehož území má spotřebitel své bydliště, patří „všechny výslovné projevy vůle oslovit zákazníky z takového členského státu“ a poměrně rozsáhlý demonstrativní výčet okolností, které lze za tímto účelem zohlednit[37]. Tyto okolnosti zahrnují mezinárodní povahu dotčené činnosti, například některé činnosti cestovního ruchu; uvedení telefonického spojení s mezinárodní předvolbou; použití jiného jména domény prvního řádu, než je doména členského státu, ve kterém má podnikatel sídlo, například „.de“, nebo použití takových neutrálních jmen domén prvního řádu, jako je například „.com“ nebo „.eu“; popis cesty do místa poskytování služeb s počátkem v jednom či více členských státech a uvedení mezinárodní klientely složené ze zákazníků s bydlišti v jiných členských státech, zejména formou uvedení ocenění takových zákazníků[38].

[35] Touto otázkou se zabývá bod 6.1 zprávy.
[36] K tomu viz bod 29 rozsudku ve věci Schrems (C-498/16) a citovanou judikaturu.

[37] Bod 80.
[38] Bod 81.

Vnitrostátní soudy nicméně nadále předkládaly předběžné otázky v různých věcech týkajících se nabízení služeb a výrobků na internetu [39], což ukazuje, že výklad a uplatňování požadavku na zaměření profesionální činnosti ve smyslu čl. 17 odst. 1 písm. c) nařízení jsou v digitálním kontextu stále náročné.

c) Vyloučení přepravních smluv v čl. 17 odst. 3

Pravidla nařízení, která upravují příslušnost ke spotřebitelským smlouvám se vztahují na všechny typy smluv. Jediná výjimka je stanovena v čl. 17 odst. 3 a týká se smluv o přepravě, a to jiných než smlouvy, které za pevnou cenu kombinují dopravu a ubytování.

Přestože se důvody pro toto vyloučení nezměnily, tj. nadále platí zvláštní odvětvová pravidla v mezinárodních úmluvách a jiných nástrojích EU v oblasti dopravy, studie a národní zprávy ukazují, že mnoho členských států nyní považuje toto vyloučení za neoprávněné a žádá jeho odstranění. Některé členské státy uvádějí, že toto vyloučení omezuje přístup spotřebitele ke spravedlnosti ve sporech týkajících se práv cestujících v letecké dopravě, zejména v případech, kdy se bydliště spotřebitele neshoduje s místem odletu nebo příletu letadla, která představují místa soudní příslušnosti na základě místa plnění.

Studie dále ukazuje, že nedostatečný rozsah použitelnosti na přepravní smlouvy vede k nerovnoměrnému uplatňování nařízení v členských státech. Některé členské státy určují příslušnost pro tyto smlouvy na základě obecných pravidel nařízení (DE, DK, BG, NL, PT), mezinárodních úmluv, které mají přednost před nařízením (CY, DE, HU, IT, PT), nebo na základě vnitrostátních pravidel (LT, PT).

Aby bylo možné rozhodnout, zda by toto vyloučení mělo být zachováno, nebo z nařízení odstraněno, je třeba zejména posoudit, zda jiné nástroje EU nebo mezinárodní dohody poskytují spotřebitelům odpovídající ochranu v souvislosti s mezinárodní soudní příslušností.

Závěrem lze říci, že pravidla nařízení pro určení ochranné příslušnosti obecně fungují dobře a poskytují uspokojivou úroveň ochrany spotřebitele. Některé aspekty ochrany spotřebitele by však mohly být dále vyjasněny prostřednictvím judikatury nebo posíleny legislativním zásahem, který bude předmětem další analýzy v rámci přezkumu.

3.4 Výlučná příslušnost (článek 24)

Ustanovení o výlučné příslušnosti, která mají přednost před obecnými pravidly a jsou kogentní, jsou obsažena v kapitole II oddíle 6 nařízení, který se skládá z jediného článku 24. Nařízení tuto oblast příslušnosti dále neměnilo, s výjimkou kodifikace judikatury obsažené ve věci GAT (C-4/03) do čl. 24 bodu 4.

Ze studie vyplývá, že členské státy nezjistily závažné obtíže týkající se uplatňování této oblasti příslušnosti ani neuvedly, že vnitrostátní judikatura je v této otázce nedostatečná. Hlavní kritika se týká specifické změny, kterou nařízení přineslo, a sice rozšíření působnosti čl. 24 bodu 4 na řízení ohledně platnosti patentů, je-li tato otázka vznesena prostřednictvím námitky[40].

[39] Pokud jde zejména o čl. 15 odst. 1 písm. c) nařízení č. 44/2001, viz rozsudky ve věcech Mühlleitner (C-190/11), Emrek (C-218/12) a Hobohm (C-297/14). V poslední době viz např. žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve věci Commerzbank (C-296/20), která se týká výkladu totožného ustanovení Luganské úmluvy; ve věci Lännen MCE (C-104/22), která věnovala výkladu tohoto pojmu v oblasti ochranné známky EU.

[40] Některé členské státy uvedly několik dalších obtíží souvisejících s uplatňováním článku 24: problematické rozlišování mezi věcnými právy a právy osobními a nekonzistentní judikatura v této oblasti.

Některé členské státy, které podpořil generální advokát Emiliou[41], kritizovaly kodifikaci judikatury ve věci GAT do čl. 24 bodu 4, neboť jasně neupravuje, zda porušení práva průmyslového vlastnictví spadá do jeho působnosti; rozšíření platnosti řešení, jež SDEU přijal ve velmi specifickém („abnormálním“) případě týkajícím se žaloby, jíž se společnost u německých soudů domáhala prohlášení, že *neporušila* dva francouzské patenty vlastněné německou společností („negativní prohlášení“), na „normální“ případy porušení patentů; což se v systému výlučné příslušnosti vymyká, neboť ostatní pravidla článku 24 se nevztahují na řízení, v nichž jsou otázky uváděné těmito pravidly vzneseny pouze jako námitka; toto umožňuje zneužití prostřednictvím tzv. „torpédových žalob“ a omezuje právo majitele patentu na účinný prostředek nápravy, jakož i požadavek efektivity řízení a řádného výkonu spravedlnosti.

Kromě toho byla vznesena otázka, zda může mít článek 24 reflexivní účinek (*effet réflexe*) a zda jsou soudy členských států povinny rozhodovat spory v oblasti působnosti článku 24, které mají silné vazby s třetími státy. Konkrétně se jednalo o to, zda článek 24 dává soudům členských států možnost volby, anebo jim v případech, kdy je patent zapsán nebo nemovitost se nachází ve třetím státě, stanoví povinnost ve věci nerozhodovat, ačkoli žalovaný má v daném členském státě bydliště nebo tento soud členského státu může založit svou příslušnost na jiných pravidlech nařízení, stejně jako tomu je v případě patentů zapsaných nebo nemovitostí nacházejících se v jiných členských státech.

Odpověď na otázku, která dříve rozdělovala soudy členských států a odborníky na dva protichůdné tábory, poskytl nedávný rozsudek SDEU ve věci BSH Hausgeräte (C-339/22). V tomto rozsudku SDEU objasnil, že čl. 24 bod 4 nemá reflexivní účinek.[42] Tento závěr lze dovodit i pro celý článek 24.

V rozsudku ve věci BSH Hausgeräte (C-339/22) SDEU dále upřesnil své rozhodnutí ve věci GAT, v němž uvedl, že soud členského státu bydliště žalovaného, u něhož byla podle čl. 4 odst. 1 nařízení podána žaloba pro údajné porušení patentu uděleného v jiném členském státě, je příslušný k projednání této žaloby i tehdy, pokud žalovaný na obranu v rámci této žaloby zpochybňuje platnost daného patentu, zatímco soudy uvedeného jiného členského státu mají výlučnou příslušnost rozhodovat o této platnosti.

Závěrem lze říci, že pravidla nařízení, která stanoví výlučnou příslušnost, obecně fungují dobře. Nicméně při budoucím přezkumu nařízení by mohlo být přehodnoceno znění čl. 24 bodu 4, jehož cílem bylo kodifikovat judikaturu obsaženou v rozhodnutí ve věci GAT s ohledem na nedávný vývoj ve věci BSH Hausgeräte.

4. UZNÁVÁNÍ A VÝKON

Nařízení zrušilo nutnost prohlášení vykonatelnosti (*exequatur*) pro výkon cizího rozhodnutí, což je změna odůvodněná vzájemnou důvěrou ve výkon spravedlnosti mezi členskými státy. Nový systém funguje v praxi poměrně dobře a má pozitivní vliv na snížení nákladů a pracovní zátěže soudů[43]. Existují určité vnitrostátní rozdíly, které souvisí zejména s výkladem důvodů pro odepření uznání a výkonu, to však nemá vliv na celkově dobré fungování systému uznávání a výkonu. Soudní dvůr vykládal tyto důvody pro odepření v průběhu let

[41] Stanovisko generálního advokáta Emilioua ze dne 22. února 2024 ve věci BSH Hausgeräte, C-339/22, ECLI:EU:C:2024:159.

[42] Otázky předložené švédským soudem se týkají výkladu a rozsahu působnosti čl. 24 bodu 4 nařízení ve sporu o porušení patentu, v němž žalovaný tvrdí, že dotčené patenty jsou neplatné v zemích, v nichž byly podány nebo zapsány.

[43] Studie sice potvrdila tato zjištění v mnoha členských státech, ale někteří respondenti také zdůraznili omezenější dopad, zejména kvůli stále zůstávajícím důvodům pro odepření.

jednotně a několik věcí předložených na základě nařízení na této situaci nic nemění. Celkově vzato sice nebyly zaznamenány žádné zvláštní problémy související s (novým) systémem uznávání a výkonu, řada technických otázek však může být důvodem k dalším úvahám v rámci případného budoucího přezkumného procesu.

Uplatnění důvodů pro odepření uznání a výkonu

Článek 45 nařízení uvádí řadu důvodů, které mohou vést k odepření uznání. Jde o řadu důvodů od porušení veřejného pořádku v dožádaném členském státě, přes řádné doručení návrhu na zahájení řízení žalovanému, v jehož nepřítomnosti bylo rozhodnuto, po neslučitelnost s jinými rozhodnutími.

Pojem veřejného pořádku byl předmětem několika předběžných otázek předložených Soudnímu dvoru. Soudní dvůr sice ponechává výklad tohoto pojmu na vnitrostátních soudech, může však přezkoumat meze jeho použití (Diageo Brands, C-681/13). Například ve věci H Limited (C-568/20) Soudní dvůr zopakoval svou ustálenou judikaturu, podle níž by se veřejný pořádek měl vykládat úzce a lze se na něj odkázat, „pouze tehdy, kdy by uznání rozhodnutí vydaného v tomto členském státě mělo představovat zjevné porušení právního pravidla považovaného v právním řádu dožádaného státu za zásadní, nebo práva, které je v tomto právním řádu uznáváno za základní“. V novější věci (Real Madrid Club de Fútbol (C-633/22)) měl Soudní dvůr za to, že zjevné porušení základního práva podle Listiny základních práv EU může představovat porušení veřejného pořádku, které odůvodňuje odepření výkonu rozhodnutí. Zároveň Soudní dvůr v témže rozsudku uznal, že zásada vzájemné důvěry vyžaduje, aby všechny členské státy vycházely z toho, že ostatní členské státy dodržují unijní právo, zejména základní práva v něm zakotvená.

Na vnitrostátní úrovni dochází k dovolávání se veřejného pořádku za účelem odmítnutí uznání a výkonu jen zřídka, a pokud ano, málokdy úspěšně[44]. To ilustruje, že vnitrostátní soudy obecně následují judikaturu Soudního dvora a uplatňují restriktivní výklad tohoto pojmu.

Ustanovení čl. 45 odst. 1 písm. c) a d) obsahují dva důvody pro odepření, které se týkají neslučitelného rozhodnutí mezi týmiž stranami v dožádaném členském státě (písmeno c)) nebo dřívějšího rozhodnutí mezi týmiž stranami a v téže věci vydaného v jiném členském státě nebo ve třetí zemi (písmeno d)). Soudní dvůr si ve věci London Steam-Ship Owners' Mutual Insurance (C-700/20) kladl otázky ohledně významu dodržování pravidel týkajících se překážky litispendence podle článků 29–30 v souvislosti s uplatněním důvodu pro odepření spočívajícím v neslučitelných rozhodnutích[45].

S výjimkou případů, kdy má soud původu výlučnou příslušnost, nařízení skutečně neobsahuje žádný mechanismus kontroly pravidel, která se týkají překážky litispendence, použitelných na základě článků 29–30[46]. Na rozdíl od těchto ustanovení, která upřednostňují soud, u něhož bylo řízení zahájeno jako první, dává čl. 45 odst. 1 písm. d) přednost dřívějšímu rozhodnutí, a to i v případě, že toto řízení bylo zahájeno až po řízení, které vedlo k rozhodnutí, jež má být

[44] Projekt JUDGTRUST ukazuje, že tento důvod pro odepření je v některých členských státech (ET, FR, IT, NL) uplatňován zřídka. I v případech, kdy je uplatňován častěji, jej soudy zřídkakdy použijí k odepření uznání a výkonu (BG, PL).

[45] Projednávaná věc se týkala specifické situace, kdy rozsudek soudu, u něhož bylo řízení zahájeno později, přebíral znění rozhodčího nálezu.

[46] To bylo vyjasněno v rozsudku ve věci Liberato, což je případ, který Soudní dvůr rozhodl v roce 2019 podle nařízení Brusel I. V tomto rozsudku Soudní dvůr uvedl, že ani v případě porušení pravidla, které se týká překážky litispendence, nemohou soudy členského státu, u jehož soudu bylo řízení zahájeno jako první, odmítnout uznání pouze z tohoto důvodu. Podobně platí, že toto porušení není zjevně v rozporu s veřejným pořádkem členského státu, v němž se o uznání žádá.

uznáno a vykonáno. Na druhou stranu čl. 45 odst. 1 písm. c) neobsahuje žádný časový požadavek, ale jeho oblast působnosti je širší než oblast působnosti pravidel týkajících se překážky litispendence.

Ačkoli se tedy nezdá, že by důvod pro odepření související s veřejným pořádkem představoval praktické obtíže, případný budoucí přezkum nařízení by se mohl dále zabývat souladem mezi čl. 45 odst. 1 písm. c) a d) a pravidly, která se týkají překážky litispendence.

5. VZTAH K JINÝM NÁSTROJŮM (ČLÁNKY 67–74)

Nařízení podstatně nezměnilo pravidla upravující jeho vztah k jiným unijním nebo mezinárodním nástrojům, s výjimkou nových ustanovení, jejichž cílem je umožnit provádění tzv. „patentového balíčku“ v článcích 71a–71d, a vyjasnění vztahu mezi nařízením a Luganskou úmluvou[47], Newyorskou úmluvou[48] a dvoustrannými úmluvami a dohodami mezi třetím státem a členským státem uzavřenými před 1. březnem 2002 v článku 73.

Tato pravidla se napříč členskými státy uplatňují velmi nestejnoměrně. Vzhledem k tomu, že Jednotný patentový soud začal fungovat teprve 1. června 2023, články 71a–71d dosud neovlivnily soudní praxi v žádném z členských států ani na soudní úrovni EU. Naproti tomu lze ve většině členských států pozorovat rozsáhlé používání článku 71 vnitrostátními soudy. Výčet mezinárodních úmluv, které v různých členských státech vedly k uplatnění článku 71, je poměrně široký, nejčastěji se odkazuje na úmluvu CMR[49] a další úmluvy v oblasti dopravy.

V rozsudku ve věci TNT Express Netherland (C-533/08) Soudní dvůr rozhodl, že ustanovení nařízení Brusel I, které je totožné se současným článkem 71, má za cíl koordinovat nařízení se zvláštními mezinárodními smlouvami. Soudní dvůr dále stanovil, že tato koordinace musí být zavedena tak, aby jí nebyly oslabeny základní zásady, z nichž nařízení vychází, konkrétně volný pohyb soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, předvídatelnost soudní příslušnosti, řádný výkon spravedlnosti, minimalizace rizika souběžných řízení a vzájemná důvěra ve výkon spravedlnosti v Evropské unii. V tomto rozsudku Soudní dvůr stanovil tzv. „TNT test“, který mají vnitrostátní soudy využít v situacích, kdy se použijí pravidla nařízení i pravidla zvláštní smlouvy, která spadají do oblasti působnosti článku 71 nařízení, aby se zajistilo, že pravidla zvláštních smluv se použijí pouze tehdy, pokud nemají negativní vliv na základní zásady, na nichž je založen bruselský režim. Soudní dvůr tyto zásady opakovaně připomíná, naposledy ve věci Gjensidige (C-90/22).

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce litevského Nejvyššího soudu ve věci Gjensidige (C-90/22) dobře ilustruje obtíže, s nimiž se vnitrostátní soudy potýkají při uplatňování článku 71 nařízení. Tyto potíže jsou přičítány především nejasnosti testu TNT a jsou považovány za ohrožení jednotného uplatňování článku 71 v členských státech, zejména proto, že podobné problémy uvádějí i jiné členské státy

Závěrem lze říci, že ustanovení nařízení upravující vztah mezi nařízením a dalšími nástroji EU a mezinárodními úmluvami v případech, kdy se použijí, se celkově jeví jako dobře fungující a přinášející potřebnou jasnost, pokud jde o postavení nařízení v systému unijních a mezinárodních nástrojů, které rovněž upravují otázky mezinárodní příslušnosti nebo uznávání

[47] Úmluva o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech ze dne 30. října 2007 (Úř. věst. L 339, 21.12.2007, s. 1).

[48] Úmluva o uznávání a výkonu cizích rozhodčích nálezů přijatá 10. června 1958, vstoupila v platnost 7. června 1959 (330 UNTS 38) (Newyorská úmluva).

[49] Úmluva o přepravní smlouvě v mezinárodní silniční nákladní dopravě, podepsaná v Ženevě dne 19. května 1956, ve znění protokolu podepsaného v Ženevě dne 5. července 1978.

a výkonu soudních rozhodnutí. Nicméně budoucí přezkum by se mohl zabývat možností dalšího vyjasnění článku 71 s ohledem na výklad SDEU.

6. HORIZONTÁLNÍ PROBLÉMY

6.1 Kolektivní vymáhání nápravy

Nařízení nestanoví zvláštní pravidla použitelná pro hromadné žaloby, typicky tedy žaloby, kdy se skupina žalobců domáhá náhrady škody po jednom či více žalovaných, označované jako kolektivní právní ochrana, jak je definována v doporučení Evropské komise z roku 2013[50]. Zástupné žaloby na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů, jak je stanoví směrnice o zástupných žalobách (EU) 2020/1828[51], spadají pod definici kolektivní právní ochrany obsaženou v uvedeném doporučení. Byla vznesena řada otázek, zda je použití běžných pravidel pro určení příslušnosti ve věcech týkajících se deliktů nebo spotřebitelských smluv vhodné pro účinné řešení nároků na kolektivní právní ochranu.

Soudní dvůr se tímto typem případů zabýval několikrát: Ve věci Henkel (C-167/00) Soudní dvůr dospěl k závěru, že čl. 5 odst. 3 Bruselské úmluvy (čl. 7 bod 2 nařízení) se vztahuje na žaloby podané organizací zastupující zájmy spotřebitelů. Soudní dvůr však byl rovněž toho názoru, že zvláštní ochrana poskytovaná jednotlivým spotřebitelům v oddíle 4 nařízení se na tyto organizace nevztahuje. Ve věci Schrems (C-498/16) Soudní dvůr rozhodl, že pokud byly nároky postoupeny žalobci, který je spotřebitelem, jinými spotřebiteli s bydlištěm v témže členském státě nebo jinde (v jiném členském státě nebo dokonce mimo EU), žalobce nemůže pro tyto postoupené nároky uplatnit příslušnost místa svého bydliště na základě článku 18 nařízení.

Ve dvou dalších rozhodnutích ve věcech kolektivní právní ochrany Soudní dvůr poskytl další vysvětlení k použití čl. 7 bodu 2 v těchto situacích, konkrétně že určení místa škodné události musí být zkoumáno pro každý nárok bez ohledu na následné postoupení nebo sloučení (CDC Hydrogen Peroxide SA, C-352/13) nebo že místem, kde se škoda projevila v případě vozidel, jež byla vybavena zmanipulovaným softwarem, je členský stát, ve kterém byl vadný výrobek zakoupen (VKI v. Volkswagen, C-343/19). Otázka výkladu čl. 7 bodu 2 v této souvislosti vyvstala také v nedávné věci, ve níž v době dokončování této zprávy stále probíhalo řízení (Stichting Right to Consumer Justice v. Apple, C-34/32). V této věci bylo Soudnímu dvoru předloženo několik otázek ohledně výkladu místa, kde došlo ke škodné události, nebo kde vznikla škoda, a to v souvislosti s nárokem na náhradu škody za údajné porušení práva EU v oblasti hospodářské soutěže ze strany online platformy, která je v zásadě celosvětově přístupná. Generální advokát Sánchez-Bordona ve svém stanovisku ze dne 27. března 2025 dospěl k závěru, že pro obě místa je klíčovým hraničním určovatelem bydliště uživatele. Důležité je, že generální advokát zastával názor, že čl. 7 bod 2 by neměl být vykládán odlišně, pokud je žaloba podána subjektem, který je podle vnitrostátního práva oprávněn podávat zástupné žaloby. V neposlední řadě se generální advokát domníval, že vnitrostátní procesní pravidlo, které umožňuje soudu spojit podobné žaloby projednávané v témže členském státě, je slučitelné s čl. 7 bodem 2.

[50] Viz doporučení Komise ze dne 11. června 2013 o společných zásadách pro prostředky kolektivní právní ochrany týkající se zdržení se jednání a náhrady škody v členských státech v souvislosti s porušením práv přiznaných právem Unie (2013/396/EU) (Úř. věst. L 201, 26.7.2013).

[51] Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1828 ze dne 25. listopadu 2020 o zástupných žalobách na ochranu kolektivních zájmů spotřebitelů a o zrušení směrnice 2009/22/ES (Úř. věst. L 409, 4.12.2020, s. 1).

Všechny otázky vznesené v těchto věcech se týkaly příslušnosti soudů, konkrétně v současnosti obtížného uplatňování čl. 7 bodu 2 u kolektivních nároků z důvodu nemožnosti spojit řízení u jednoho soudu nebo neexistence možnosti spojit řízení v místě bydliště jednoho z žalobců (*forum actoris*) u kolektivních spotřebitelských nároků, mají-li spotřebitelé bydliště ve stejném členském státě nebo v různých členských státech[52].

Nařízení zřejmě může v případě nároků na kolektivní právní ochranu pro žalobce představovat zbytečnou zátěž, protože ve většině případů by se museli obrátit na více než jeden soud, aby mohli vést spor. To může dále vyústit v neslučitelná rozhodnutí. Ačkoli řešení této situace může poskytnout pravidlo o souvisejících řízeních v článku 30 nařízení, žalobci stále musí podat žalobu u různých soudů, než dojde k případnému spojení u soudu, u něhož bylo řízení zahájeno jako první. To vytváří další zátěž pro žalobce, zejména jsou-li slabšími stranami.

Případný budoucí přezkum nařízení by se proto mohl touto problematikou dále zabývat, a to zejména otázkou, zda nařízení uspokojivě upravuje příslušnost u kolektivních (spotřebitelských) nároků.

6.2 Dopad digitalizace na nařízení

Digitální transformace začala dávno před přijetím nařízení, nebývale však zrychlila, a to kvůli krizi způsobené onemocněním COVID-19. Došlo k bezprikladnému přesunu obchodních aktivit z převážně offline do online prostoru, včetně využívání sociálních médií, chytrých zařízení, kryptoměn a technologií blockchain, jakož i k prudkému nárůstu poptávky po práci na dálku a prostřednictvím platforem, což urychlilo digitální transformaci pracovišť v Evropské unii i mimo ni. Krize způsobená onemocněním COVID-19 zároveň zdůraznila význam digitalizace soudních řízení pro zajištění přístupu ke spravedlnosti.

6.2.1 Digitalizace „obsahu“

Není překvapením, že narůstající počet „digitálních“ vztahů, které jsou ze své podstaty ateritoriální, a stále rozsáhlejší využívání digitálních technologií, svou povahou všudypřítomných, znamenají četné výzvy pro uplatňování nařízení, které stanoví pravidla pro určování příslušnosti na tradičním základě zeměpisných hraničních určovatelů.

Otázky předložené SDEU s žádostí o pokyny ohledně uplatňování nařízení na „digitální obsah“ tyto hlavní problémy dobře ilustrují. Vnitrostátní soudy se potýkají s obtížemi při určování, zda bylo ujednání o příslušnosti platně uzavřeno online formou (Tilman, C-358/21), při určování místa plnění u dodání digitálního zboží nebo poskytování online služeb (VariusSystems, C-526/23), místa, kde byla způsobena škoda aplikací, kterou lze stáhnout po celém světě (Apple, C-34/24), což představuje jen několik příkladů.

Očekávaný nárůst využívání technologií blockchain, rozsáhlejší digitalizace zakládání společností, nasazení umělé inteligence v mnoha odvětvích a vytváření metaverzí jistě také přinese nové otázky a výzvy. Například pseudonymita (nebo anonymita) stran zapojených do transakcí nebo často neznámý počet účastníků v blockchainové síti by mohly způsobit potíže při uplatňování samotného základního pravidla bydliště žalovaného.

Prozatím se však obtíže, s nimiž se vnitrostátní soudy setkávají při uplatňování nařízení v digitálním prostředí, příliš neliší od těch, které vznikají v „nedigitálním“ kontextu. Například počet předložených předběžných otázek, které žádají o vodítka k určení místa plnění online smlouvy pro účely článku 7 nařízení, není vyšší než počet předběžných otázek ohledně offline smluv. Navíc stejně jako v případě uplatňování nařízení v nedigitální oblasti SDEU poskytl užitečné pokyny k uplatňování pravidel nařízení na digitální obsah.

[52] Studie zjistila stejný problém, spočívající ve velmi omezených možnostech spojení věcí.

Závěrem lze říci, že v této fázi nelze na základě otázek předložených SDEU, jeho rozhodnutí ani omezeného množství údajů shromážděných na vnitrostátní úrovni[53] vyvodit jednoznačné závěry ohledně vhodnosti stávajících pravidel nařízení ve stále se zvětšujícím digitálním prostředí.

6.2.2 Digitalizace soudních řízení

Pokud jde o digitalizaci soudních řízení, Komise aktivně pracuje na digitalizaci justičních systémů se zvláštním zaměřením na digitální přeshraniční spolupráci v občanských a obchodních věcech, aby zajistila nerušený přístup ke spravedlnosti a plynulou a účinnou justiční spolupráci a omezila prodlení v řízeních, administrativní zátěž i náklady. Toto úsilí vyvrcholilo přijetím digitalizačního balíčku[54] na konci roku 2023, který u 24 právních aktů (mimo jiné u nařízení) změnil komunikační kanál pro příslušné justiční orgány na digitální a zřídil digitální komunikační kanál (evropské elektronické přístupové místo) mezi fyzickými nebo právnickými osobami a příslušnými orgány pro určité omezené případy komunikace v občanských a obchodních věcech, včetně řízení o uznání, prohlášení vykonatelnosti nebo odmítnutí uznání a postupů souvisejících s vydáním, opravou a zrušením osvědčení podle nařízení. Tyto snahy jdou ruku v ruce se zvýšeným vnitrostátním úsilím členských států v této oblasti, které se promítlo do ročního Srovnávacího přehledu EU o soudnictví[55] a do Evropské strategie v oblasti e-justice na období 2024–2028, vydané Radou[56].

Za účelem splnění cílů digitalizačního balíčku je Komise povinna přijmout řadu prováděcích aktů. Pokud jde o nařízení, prováděcí akt musí být přijat do 17. ledna 2029 a bude se týkat především zřízení decentralizovaného informačního systému pro komunikaci mezi příslušnými justičními orgány a začlenění evropského elektronického přístupového místa do několika komunikačních procesů, jako je řízení o odepření uznání podle článku 45 nařízení, jakož i postupy související s vydáním, opravou a zrušením osvědčení. Tato nová pravidla se po provedení začnou v členských státech používat od začátku roku 2031 a zjednoduší a urychlí postupy v občanských a obchodních věcech, jež mají přeshraniční důsledky.

Kromě digitalizace stávajících postupů změnou komunikačního kanálu v rámci digitalizačního balíčku by se budoucí přezkum nařízení mohl zabývat také dalšími způsoby modernizace fungování nařízení. Tato modernizace nařízení by mohla zohlednit výhody digitalizace a mohlo by se zvážit zkrácení různých lhůt nebo zlepšení komunikace mezi soudy, například v případě souběžných řízení. Ve věcech, na které se vztahuje nařízení, by bylo možné zabývat se také plnou digitalizací soudních řízení.

Závěrem lze říci, že Komise v tuto chvíli nemá dostatek údajů, které by ukazovaly na nevhodnost pravidel nařízení o mezinárodní soudní příslušnosti pro digitální případy a transakce, vývoj by však měla i nadále pečlivě sledovat. Naproti tomu by přezkum nařízení

---

[53] Shromažďování údajů o dopadu digitalizace obsahu na uplatňování nařízení, které bylo provedeno jako součást studie, přineslo na unijní i vnitrostátní úrovni omezené výsledky. Není jasné, zda to lze vysvětlit nedostatkem informací o těchto případech, nebo nízkým počtem soudních sporů.

[54] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2844 ze dne 13. prosince 2023 o digitalizaci justiční spolupráce a přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních občanských, obchodních a trestních věcech a o změně některých aktů v oblasti justiční spolupráce a směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/2843 ze dne 13. prosince 2023, kterou se mění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/99/EU a 2014/41/EU, směrnice Rady 2003/8/ES a rámcová rozhodnutí Rady 2002/584/SVV, 2003/577/SVV, 2005/214/SVV, 2006/783/SVV, 2008/909/SVV, 2008/947/SVV, 2009/829/SVV a 2009/948/SVV, pokud jde o digitalizaci justiční spolupráce.

[55] Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropské centrální bance, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů ze dne 20. března 2024 (COM(2023) 309 final): Roční Srovnávací přehled EU o soudnictví 2023.

[56] https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15509-2023-INIT/cs/pdf.

mohl prověřit možné způsoby, jak revidovat a zjednodušit postupy podle nařízení v rámci digitální reformy systémů občanského soudnictví, jíž razí cestu digitalizační balíček.

7. ZÁVĚREČNÉ POZNÁMKY

Nařízení během více než deseti let svého uplatňování fungovalo dobře a obecně dosáhlo svých hlavních cílů – zlepšit právní jistotu, pokud jde o soudy příslušné k rozhodování přeshraničních sporů, a zjednodušit mechanismus uznávání a výkonu soudních rozhodnutí.

Nicméně v oblasti, která nebyla v přepracovaném znění nařízení plně řešena, totiž **rozšíření pravidel pro určení příslušnosti tak, aby se vztahovala na žalované, kteří nemají bydliště v členském státě**, je třeba provést další analýzu, díky které bude možné rozhodnout, zda by toto rozšíření mělo být předmětem legislativního zásahu.

Kromě toho by mohlo být zváženo další vyjasnění či zjednodušení řady pojmů, aby se zlepšilo jejich používání v praxi. To platí pro několik ustanovení upravujících oblast působnosti, například **vyloučení rozhodčího řízení**, jakož i pro pojem „**soud**“ nebo ustanovení ohledně **předběžných nebo zajišťovacích opatření.**

Podobně by mohla být prozkoumána možnost dalšího zjednodušení a zvýšení účinnosti ustanovení pro určení příslušnosti, zejména v **čl. 7 bodech 1 a 2**, jakož i ustanovení týkajících se spotřebitelských smluv. Podobně by mohla proběhnout úvaha ohledně toho, zda by **pravidla pro uznávání a výkon** bylo možné dále zefektivnit a zjednodušit.

Další analýza je rovněž třeba k rozhodnutí, zda by bylo možné prostřednictvím legislativního zásahu dále posílit procesní nástroje nezbytné k pokrytí určitých typů nároků, například nároků běžně označovaných jako **kolektivní právní ochrana**.

A konečně by se mohla prozkoumat možnost **zlepšení koordinace mezi nařízením a mezinárodními nástroji** a **způsoby modernizace a zjednodušení postupů** podle nařízení v rámci **digitální reformy systémů občanského soudnictví**.

Komise **proto zahájí formální přezkum** nařízení, aby zvážila a případně připravila návrh na změnu nebo přepracování nařízení v souladu s pravidly zlepšování právní úpravy, pokud by tento přezkum dospěl k závěru, že změny jsou nezbytné a vhodné.